Ю. М. Нідзельська
Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСНОВНІ ОЗНАКИ РЕАЛІЙ ЯК ВАЖЛИВИХ СТРУКТУР СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА

Перш за все, варто розпочати наше дослідження з важливої відомої думки, саме: існує тісна кореляція між мовами та культурами. Не виникає сумнівів, що окрема мова як специфічна знакова система є особливим відображенням культури народів світу. У мові представлено унікальний семантичний код народу. Природнім та цілком закономірним є той факт, що всі зміни у соціальній життєдіяльності лінгвокультури залишають свої сліди у системі мови або мов. Вони реалізуються у виникненні нових слів, словосполучень. Також вони отримують своє національне забарвлення, мовлення, відповідно, збагачується, але водночас створюються певні труднощі у процесі перекладу. *Метою цієї наукової розвідки* є розглянути ознаки реалій, які є важливими для вивчення структурами у сучасному перекладознавстві. Варто підкреслити, що перекладаючи текст або тексти, які мають реалії, перекладач часто може стикатися із такими базовими труднощами, а саме: відсутність у мові перекладу відповідника через той факт, що у носіїв цієї мови просто відсутні об'єкт або поняття, який позначає необхідну реалію, по друге, існує необхідність поряд з предметним значенням реалії, також передати національне і історичне забарвлення певного поняття [1; 44]. Сьогодні існує багато праць вчених, які детально займалися вивченням реалій, відтак варто згадати серед них Р. П. Зорівчак, К. Ю. Кіяниці, В. В. Коптілова, О. В. Ребрія та багатьох інших.

Як це підкреслюють багато вчених, у кожній мові існує досить велика кількість реалій, які значно відрізняються одна від одної за своєю формою, лексичними, фонетичними або ж морфологічними особливостями [1; 46]. Тепер відомим є тлумачення реалій, яке було репрезентоване Р. Зорівчак, тобто реалії є моно- і полілексемними одиницями, їх основне лексичне значення містить (у плані бінарного зіставлення) традиційно закріплений за ними цілий комплекс етнокультурної інформації, яка є чужою для об'єктивної дійсності мови-сприймача [2; 58]. Крім того, вказана дослідниця наголошувала, що обсяг реалій мови оригіналу постійно змінюється постійно, це залежить від словникового складу цільової мови, від специфіки

матеріальної, духовної культури-сприймача, а також значно від інтенсивності культурних контактів певних мовних колективів [2; 58]. Згідно з поглядами цієї філологині, виникнення реалій не залежить від наших власних уподобань. Вони є зумовленими суспільною необхідністю, цілою низкою позамовних чинників. До того ж, саме реалії належать до диференційних мовних явищ [2; 40], ми також підтримуємо таку точку зору.

Реалії вважають моно- та полілексемними етноунікальними лексичними одиницями, котрі називають явища, предмети, об'єкти, притаманні для життя та побуту, соціального або історичного розвитку одного народу. Вони є чужими для об'єктивної дійсності іншого. Крім сказаного, ці структури не мають точних відповідників у іншій мові [1; 46]. Коли аналізують реалії або розглядають особливості їхньої реалізації у мові та мовленні, то обов'язково вказують на їх прямий зв'язок з фоновими знаннями, які часто пояснюють як певну цілісність, сукупність знань про культуру, особливості історичного розвитку звичай, специфічні риси у щоденному житті певного етносу. До того ж, процес виокремлення реалій може бути ускладнений, якщо перекладач володіє не досить ґрунтовними фоновими знаннями певного народу [1; 46], тому ознайомлення з ними є дуже вагомим чинником успішної міжкультурної інтеракції.

На думку О. Ребрія, певні вчені невиправдано ототожнюють реалії з безеквівалентною лексикою, він, у свою чергу, вважає, що ці лексичні категорії перебувають між собою у гіпонімо-гіперонімічних стосунках [3; 177], Цей перекладознавець стверджує, що перекладач, як првило, виконує такі дії: інтерпретує одиницю; приймає рішення стосовно вибору способу перекладу ; формує іншомовний відповідник [3; 144]. Таким чином, при перекладі, коли перекладачі мають справу саме з реаліями, часто використовують транскрипцію та транслітерацію. А вибір між ними часто залежить від характеру тексту, від його стилістичних особливостей, контекстуальної важливості певної реалії або реалій, особливостей мов, з якої та на яку потрібно перекласти. Важливо також враховувати специфіку аудиторії. На цьому етапі роботи з текстом велику роль відіграє майстерність перекладача. Адже він або вона у кожному випадку застосовує найбільш підходящий спосіб передачі реалії, це залежить також від рівня обізнаності з певною культурою [1; 47]. За вибір способу перекладу реалій відповідальним є саме перекладач. Цей вибір залежить від низки різнопланових факторів.

Немає жодного сумніву у тому, що коректне застосування способів перекладу може додати самобутності творам [4; 18].

Цікавою та глибокою є думка про те, що реалія як явище має надзвичайно змістовну семантичну насиченість, вона, як правило, є національно маркованою, такою, яка є особливою для окремих сфер діяльності, буття лексичною одиницею. Вона є характерною для окремої країни [1; 50]. Окрім того, часто підкреслюють, що реалії значною мірою допомагають нам більше дізнатись про культуру та історію, традиції, звичаї, їх досконале розуміння дозволяє глибоко проникнути у атмосферу творів, дозволяє точніше зрозуміти певну лінгвокультуру [4; 15], ми повністю погоджуємося з такою точкою зору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Петрушова Н. В. Кравченко В. Л. Петрович О. С. Особливості перекладу британських реалій оповідання А. К. Дойла «Скандал у богемії» українською мовою. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов.* Випуск 93. 2021 С. 43-54.

2. Зорівчак, Р. П. Реалія і переклад (на матеріалі англомовних перекладів української прози). Львів : Вид-во Львівського університету. 1989. 215 с.

3. Ребрій, О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна. 2012. 376 с.

4. Волкова С. Г. Реалії та особливості їх перекладу в літературі. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Перекладознавство*. Том 32 (71) № 2 Ч. 2. 2021. С. 15-19.